

Laitumet eivät kestä nykyistä porojen määrää

Puheenaihe

Janne Saijets otti tässä lehdessä hiljattain jyrkästi kantaa saamelaisalueella harjoitettavaan metsätalouteen toden sen aiheuttavan saamelaisille mitaamattomia vahinkoja. Valitettavasti uusimmat tutkimustulokset (Matti-la, Norokorpi ja Nieminen) eivät tue Saijetsin väitteitä. Viimeisimmät laiduntutkimukset osoittavat, että poronhoitoalueen pohjoisosissa porojen laidunvarat ovat vähentyneet erittäin paljon viimeisten vuosikymmenien aikana. Tämä koskee myös kansallis- ja luonnonpuistojen porolaitumia. Suuria rehumääriä kuljetetaan paliskuntien ulkopuolelta rekoilla tienvarsiin, joista ne siirretään moottorikelkoilla kauas erämaihin poroille syötäväksi. Liikkuvuus on helpottanut poromiehen työtä, mutta liikkumisen nykyiseen laatuun ja laajuuteen liittyy suuria ulkoisia kustannuksia, joita ei toki aiheuta metsätalous yksinomaan.

Viimeisten vuosikymmenien aikana porotalous on alkanut vaikuttaa yhä laajemmin Lapin ekosysteemeihin. 1980-luvulla laidunten käytössä keskityttiin poromäärien lisäämiseen ja sivuutettiin niiden sosiaaliset ja ekologiset haittavaikutukset. Mitattiin vain sitä, kuinka monta poroa voitiin vuosittain teurastaa ja miten se hyödytti poromiesten taloutta. Laidunten vähenemiseen ei kiinnitetty huomiota eikä siihen, miten porolle tärkeät ravintokasvit saatettiin liian kovalla laiduntamisella uhatuiksi. Ei myöskään pohdittu sitä, että kestävä poroyhteisö täyttää porojen laiduntarpeen hävittä-mättä omia ekologisia perusteitaan ja tulevien sukupolvien mahdollisuuksia.

Kestävään talouteen palaaminen tarkoittaa sitä, että laidunten ylikäyttöä on vähennettävä. Kun laitumia ylikäytetään, puututaan luonnon dynaamiseen järjestelmään, josta on kiinni lukemattomien muiden eliölaajien sel-

viytyminen. Kun ekosysteemin käyttöä ohjataan vain poron tai metsän ja matkailun näkökulmasta, jää luonnon omille toiminnolle yhä vähemmän sijaa. Lopulta ekosysteemi alkaa rapautua ja lakkaa vähitellen toimimasta. Eläin-, eliö- ja kasvilajit ovat sopeutuneet kaikkialla olosuhteiden luonnollisiin vaihteluihin.

Lajit vaeltavat, lisääntyvät, pesivät ja ruokkivat jälkeläisiään silloin, kun ympäröivän luonnon mukaan on sen aika. Häiritsemällä elämän luonnollista kiertoa esimerkiksi ylilaidunnuksella ihminen tuhoaa niitä elämää ylläpitäviä olosuhteita, joita muut lajit ja niiden tuottamat ekologiset palvelukset edellyttävät.

Porotalouspolitiikan tavoitteena on ollut tyydyttää poromiesten koko ajan kasvavia tarpeita. Se ei voi olla kestävä linja. Kestävä talouskehitys edellyttää rajojen asettamista ekosysteemin käytölle.

Se tarkoittaa, että samalla suojellaan

ihmisen taloutta ylläpitäviä ekosysteemejä. Laidunongelman syvetessä on ratkaisevan tärkeää nostaa laidunten tuottavuutta ja parantaa niiden kuntoa.

Tuottavuuden nostamisessa on vain yksi ydinalue: porojen määrän mitoittaminen oikeassa suhteessa laitumiin nähden.

Laidunten käyttöä ei voida enää lisätä; porotalous rasittaa jo muutoinkin vaurioitunutta maaekosysteemiä. Luonnon omat mekanismit ehkäistä eroosiota, säädellä ilmastoa ja hillitä tulvia ovat heikentyneet. Kestävässä porotaloudessa porot syövät laitumelta vain sitä mitä luonto itse tuottaa, ja siksi kemiallisesti säilöttyä, rekoilla kaukaa rahdattua rehua ei tarvita lainkaan.

Kestävä laiduntaminen säilyttää myös luonnonvaraisia kasveja ja pitää eroosion ja tuholaiset kurissa.